

екології займаються на таких факультетах: економічному, філософському, біологічному та психології. Тут створено групи, які працюють над створенням нової навчальної мережі з питань соціоекології.

Висновки:

- в процесі реформування вищої школи в Україні необхідно запровадити у всіх навчальних програмах курс “Соціоекологія” як світоглядної міждисциплінарної дисципліни, що вивчає загальні закономірності гармонізації взаємодії людського суспільства та довкілля;
- при викладанні цієї дисципліни необхідно використовувати системний підхід до проблеми “людське суспільство - довкілля”;
- з метою розробки методології та термінологічних тлумачень провести науково-практичну конференцію “Теоретичні і прикладні аспекти соціоекології”.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОСВІТИ У СФЕРІ НАУК ПРО БЕЗПЕКУ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

І. Науменко, В. Кузнецов,

*Київ, Міжнародний університет
цивільної авіації*

В. Свято

Єдина методологія дослідження безпеки в різних сферах людської діяльності (шахти, заводи, авіація, спорт, медицина, політика, банківська справа тощо) відсутня. В 70-х роках почався процес усвідомлення, що об’єктивно існує не багато, а одна проблема - вивчення закономірностей діяльності людини в умовах фізичної та інших видів небезпек - виявленні й оцінці цих небезпек, а також - в пошуку шляхів забезпечення безпеки цієї діяльності. А на основі встановлених закономірностей повинні розвиватися дослідження в конкретних напрямках діяльності, зберігаючи єдине наукове річище (галузь).

Серед піонерів подібної методології загальноновизнаним є Вупертальський університет (ФРН), який проводить роботу з 1978

року. В цьому напрямі широко ведуться дослідження університетами Англії, Франції, США та інших країн. Виділяються такі складові безпеки діяльності людини:

1. Загальні положення:

- методи і засоби, які необхідні для виявлення і оцінки ризиків (інформаційні технології, мови і т.д.),
- фінансові засоби (страхування, інвестиції),
- статистичні методи аналізу (імовірності, множина, прогнозування, багатомірний аналіз),
- фізичне моделювання,
- лінійне, динамічне програмування,
- дерево рішень, тощо.

2. Професійно орієнтовані сфери:

- юридичні питання (відповідальність, податки, трудове законодавство тощо),
- аудит і особа,
- теорія організації (прийняття рішень),
- маркетинг,
- міжнародне співробітництво тощо.

3. Управління ризиками:

- ідентифікація небезпек (аналіз слабких місць, аналіз особливих ситуацій, класифікація ризиків),
 - аналіз небезпек, що виявлені (оцінка, можливості локалізації, вивчення залишкових ризиків),
 - фінансові питання (страхові компанії та їх різноманітність, "передача" певних видів ризиків, страхові програми тощо),
- а також деякі інші напрями.

Спеціальні (прикладні) питання безпеки можна згрупувати за такими напрямками ризиків (на підставі аналізу програм 179 навчальних закладів Франції та Великобританії):

- природні - 63, технологічні - 56, соціальні - 55, правовий захист - 26, медицина - 18% відповідей.

В Україні декілька років тому в ВНЗ почали викладати курс, названий, як і в Росії, "Безпека життєдіяльності". Назва невдала: діяльність як форма свідомої, активної взаємодії людини з навколишнім середовищем, яка є рушійною силою особи й суспільства, умовою їхнього існування, - включає термін "життя". Концепція нової дисципліни відсутня, що відбилося на невизначеності про-

грамного забезпечення курсу. Людський фактор, як провідне джерело виникнення небезпек, практично не розглядається. Європейський досвід, наприклад, програму FORM-OSE, не враховано.

Новий курс доцільно назвати “Безпека людської діяльності”.
Безпека людської діяльності - це сукупність:

- властивостей навколишнього середовища не завдавати шкоди людині в процесі її діяльності,

- властивостей людини та заходів і засобів, які запобігають її збиткам. Навколишнє середовище - це природні, суспільні, матеріальні і духовні умови існування, формування і діяльності людини.

Світоглядова інтегральна синтетична наука “Безпека людської діяльності” має стати базою для навчальних дисциплін “Охорона праці”, “Цивільна оборона” та інших, пов’язаних з прикладними аспектами діяльності, формувати відповідну свідомість, певні вміння та навички в сфері безпеки побуту людини, економічних і банківських справ, виробництва, автомобільного руху, політики тощо.

Для інтенсифікації навчального процесу доцільно створити в системі Міністерства науково-методичну раду, до складу якої б увійшли провідні фахівці гуманітарних, природничих, інженерних наук, наук про ризик, людину, суспільство, з охорони праці, цивільної оборони, представники Держнаглядохоронпраці, штабу ЦО, Міністерства праці, Міністерства охорони здоров’я, МВС, Мінкобезпеки, Мінчорнобиля, Мінсільгоспу, Комітету з надзвичайних ситуацій.

ПРЕДМЕТ “НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ” У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Н. Єрмакова

*Київ, Міжнародний університет
цивільної авіації*

Державні та громадські організації Німеччини, США приділяють велику увагу екологічним проблемам, виділяють значні матеріальні засоби для навчальних програм в університетах, коледжах та школах.